

Panciu, oraș în estul României, regiunea istorică a Moldovei. Evreii s-au așezat în Panciu în prima jumătate a secolului al XIX-lea. În 1831, comunitatea număra 64 de membri dar numărul acestora crește constant de-a lungul următoarelor decenii ajungând la 1410 în 1899. În 1910, în Panciu locuiau 1509 evrei, reprezentând mai mult de jumătate din populația totală a orașului (52,3%). Cei mai mulți dintre aceștia desfășurau activități comerciale sau aveau profesii liberale.

Prima sinagogă este construită în anul 1837 iar a doua este ridicată în 1902. Până în 1907, în localitate au funcționat două școli, una de băieți și alta de fete. În timpul răscoalei din 1907, în zilele de 7 și 8 martie, țărani români din localitățile învecinate (Movilița, Străoane, Diocheți, Mănăstioara) i-au atacat pe comercianții și arendașii evrei din Panciu. După răscoală, o parte a populației evreiești a părăsit localitatea ceea ce a dus la o reorganizare a comunității. Pentru a face față cheltuielilor, cele două școli din localitate s-au reunit într-una mixtă.

În 1890 este înființată în Panciu societatea Fraterna ce avea ca scop activități filantropice și de întrajutorare.

Comunitatea evreiască din Panciu a contribuit major la efortul de război al României în prima conflagrație mondială - 22 dintre cei 48 de eroi din Primul Război Mondial originari din Panciu sunt evrei.

În perioada interbelică în Panciu au funcționat două sinagogi, o școală evreiască, o baie rituală și două aziluri comunitare. Comunitatea avea de asemenea în proprietate două cimitire.

Conform datelor recensământului din 1930, comunitatea evreilor din Panciu număra 677 membri reprezentând 9,9% din populația totală a orașului.

Pe 10 noiembrie 1940 are loc un puternic cutremur de pământ iar orașul Panciu este una dintre localitățile cele mai afectate. Cei aproximativ 600 de evrei care locuiau la acel moment în Panciu sunt evacuați la Focșani, Odobești și București. Cei mai mulți dintre evreii evacuați din Panciu, aproximativ 200, ajung la Focșani.

Cazul evreilor din Panciu este unic în contextul politicilor antisemite implementate de autoritățile române. Evreii sunt singura categorie de refugiați din Panciu cărora autoritățile române le refuză reîntoarcerea în localitatea de baștină. Motivația este formulată extrem de clar de Ion Antonescu în ședința consiliului de miniștri din 18 noiembrie 1940: „(...) de 50 de ani scriu istorie în el [în Panciu] jidanii. Să-l refacem, dar pentru români. Nici un jidan nu se va mai instala acolo.” Decretul-Lege 2315 din 6 august 1942 declară Panciu „oraș românesc și creștin”, deziderat realizat prin excluderea oricărui „element evreiesc”. În mai multe rânduri, Uniunea Comunităților Evreiești îi cere ministrului de interne să permită întoarcerea evreilor în oraș măcar pentru a-și recupera bunurile lăsate în urmă după cutremur. Sunt refuzați de fiecare dată. Astfel, orașul Panciu rămâne fără evrei până la finalul războiului.

Trebuie, însă, remarcat că pentru reconstruirea orașului după dezideratul formulat de Ion Antonescu, Marele Stat Major a utilizat 250 de evrei aflați în detașamente exterioare de muncă obligatorie.

După război se întorc în Panciu 180 de evrei dar în anii care vor urma, în urma valurilor succesive de emigrație, populația evreiască a orașului dispare. Astăzi în Panciu nu mai există niciun evreu.

Surse:

Arhiva INSHR-EW, R.G. 25046, rola 12, dosar 29, vol. II, pp. 124-135.

Jean Ancel, *Documents concerning the fate of the Romanian Jewry during the Holocaust*, vol. II, The Regat and Southern Transylvania. 1940-1941, New York: The Beate Klarsfeld Foundation, 1986, doc. 97, p. 333.

Jean Ancel, *Contribuții la istoria României. Problema evreiască, 1933-1944*, vol. I, partea I, București, Hasefer, 2001, pp. 333, 346-347.

Jean Ancel, *Distrușterea economică a evreilor români*, București, INSHR-EW, 2008, pp. 121, 159.

Matatias Carp, *Cartea neagră. Suferințele evreilor din România, 1940-1944*, vol. I, București, Diogene, 1996.

Bogdan Constantin Dogaru, *Evreii din Vrancea în timpul Holocaustului. Documente*, București, Hasefer, 2011.

Bogdan Constantin Dogaru, *Societăți de binefacere evreiești din județul Putna-Vrancea (sfârșitul sec. XIX- prima jumătate a sec. XX)*, București, Hasefer, 2015.

Theodor Levi (ed.), "Panciu," în *Pinkas HaKehilot Romania*, Jerusalem: Yad Vashem, 1970, pp. 193-194.

Recensământul general al populației României, vol. II: Neam, limbă maternă, religie, București, Imprimeria Națională, 1938.

Liviu Rotman, *Școala israelito-română (1851-1914)*, București, Hasefer, 1999.

Liviu Rotman, *Dinamica unei structuri de autoguvernare: comunitatea evreiască din România*, București, Hasefer, 2017.

[Ana Bărbulescu]